

РЕЦЕНЗИЯ

От: *проф. д.с.н. Теменуга Генова Ракаджийска;*

УНСС;

Социология

Относно: дисертационен труд за присъждане на научна степен

„доктор на науките“ по научна специалност „Социология” в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Андрей Бунджулов*

доцент, доктор по социология

Тема на дисертационния труд: ***Власт и видимост. Към една историческа социология на политическите видимости***

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 909/10.04.2019г. на зам.-ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът е представил за обсъждане дисертационния си труд в *катедра „Икономическа социология”* към *Общикономически факултет* на УНСС, съгласно чл.39 от ППЗРАСРБ. Разкриването на процедурата по защита на дисертационния труд е извършено на основание *решения на КС №251/14.03.2019г. и ФС № 3/02.04.2019г.*

Доц. Бунджулов завършва средно образование през 1973 г., а висше - през 1976 г. в СУ специалност „Философия” със специализация „Социология”. Работи като стажант-асистент в Центъра по теория и управление на идеологическия процес към АОНСУ.

През 1978г. печели конкурс за асистент по социология на социалното управление в СУ, където преподава като хоноруван асистент по същата дисциплина до 1988г. В периода 1979 – 1989г. работи в Комсомола. През 1990 г. печели конкурс за научен сътрудник в НЦИОМ. През 1992г. е утвърден за сътрудник на Института за социална критика, а от 1997г. работи като хоноруван преподавател по социология на политиката и по социология на историята в ПУ, катедра “Етнология и социология”. През 1999г. след конкурс е назначен за доцент в катедра “Етнология и социология” във ФИФ на ПУ, където води лекционни курсове по социология на политиката, социология на историята и увод в хетеротопологията.

От 2005г. до 2011г. е секретар на Президента на РБългария по връзките с гражданското общество. От 2007г. постъпва на основен трудов договор в УНСС като доцент в катедра “Икономическа социология”. Има повече от 30 научни публикации – монография, глави от книги, студии и статии. Участвал е в 11 научно-изследователски проекта и в 14 научни конференции.

Доц. Андрей Бунджулов е широко известен в социологическата академична общност като задълбочен изследовател с безспорен авторитет и изключително богата ерудиция. През 1995г. издава монография – „Хетеротопии”. Участва като съавтор в други 3 монографии - „Социалната стратификация”, „Социалните неравенства в училището” и „Мрежите на Прехода”.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд от доц. д-р Андрей Бунджулов е резултат както на дългогодишен изследователски интерес, така и на пространно познаване и дълбочинно осмисляне на научната литература, проблематизираща изследователското поле, в което е разработен трудът. Именно поради това, той провокира читателя и му предлага една прекрасна възможност – четейки да се превърне в „изследовател” на изследваното поле на политическата власт. Самият дисертационен труд е нестандартен, неподдаващ се на аналитичните шаблони за рецензиране и затова моята рецензия в повечето случаи няма да ги следва.

Явно повлиян от критиката, която му бе отправена от единия от рецензентите на вътрешната защита, авторът е представил в Увод-а встъпително очертаване на проблемното поле, „обяснено като за деца”, (ако е позволено да ползвам аналогията с

произведението на Жан-Франсоа Лиотар), макар вътрешно да е убеден, че предметът на едно изследване се „конструира чрез/през избраната изследователска оптика и инструментариум” (с. 7). Там обектът на изследването е фиксиран като политическата власт, „анализирана през призмата на социологическия подход към властовите феномени – не като „политическа надстройка“ (държава), а като специфичен ред, вписващ се и преоформящ присъщия на социалните полета ред, но също, формиращ политическото поле като специфично поле на власт и държавата като форма на политическа власт.” (пак там). Предмет на изследването „са *инверсиите власт → видимост*: политическата власт, конфигурирана чрез специфични режими и картини на видимост/публичност в тяхната историческа произведеност.”. Целта, която си е поставил, е да проследи *повратните точки (turning points) на исторически трансформации на картини и режими на власт–видимост–публичност*. Да се проследят *превръщанията на доминирани в доминиращи структури и свързаните с това трансформации в режимите на видимост/публичност*. А според мен, да се проследят символните и смисловите структури, опосредстващи „ставането/случването” на властта.

За да въведе читателя в анализа на политическата власт, авторът изработва „аналитична решетка”, която разкрива мрежата от концепции, интерпретирани от него и използвани както като аналитичен и теоретичен изследователски инструментариум, така и при реализиране на теоретичната конструкция на текста. Чрез нея осъществява своя не просто феноменологически, а (през призмата на разширената онтология на съзнанието на Мамардашвили и теорията на посредническите структури) историко-социологически подход към представянето/репрезентирането на политическата власт в посочените по-горе инверсии. „Аналитичната решетка” добива своята конкретна теоретико-историческа „плът” в третата част на дисертационния труд, където е разкрита конкретиката и емпиричните измерения на теоретичните постулати.

Скицирани са границите на изследването на политиката и политическата власт от позициите на избраните от доц. Бунджулов парадигмални координати на феноменологичния, мрежовия, психоаналитичния и социоаналитичния подходи. Изследване, чрез което в крайна сметка се постига историческия обект на анализ – социалистическата хетеротопия като една „сполучливо разиграна утопия”. От своя

страна фиксацията на обекта не е самоцелна, а е подчинена на целта - мисленето върху него да доведе до мисленото на капитализма като „сингулярен капитализъм”, т.е. отвъд собствените му исторически граници. Доц. Андрей Бунджулов развива тезата за неговия „предел” и за „ускоряването на ирационалния подтик”, разкривайки още ракурси на инверсираните отношения „политика – икономика”.

И макар феноменологичният ракурс да е водещ, синтезирането на различни изследователски подходи и парадигми, които използва авторът е органично, а не еklekтично. Изходната сингулярна точка, от която започва „видимото разширяване” на анализа, е схващането на властта като специфичен ред, вписващ се и преоформящ присъщия на социалните полета ред, а не като „предоснова”, „субстанция”, „същност”. Този ред според автора формира политическото поле като специфично поле на власт и държавата като форма на политическа власт. Политическата власт той разглежда като институционалната форма, в която се разгръща политиката като дейност и става видима.

Въпреки отречените от постмодерните автори „големи разкази”, характерни за модерността, всъщност предложеното изследване е иманентно изграждане на такъв, чрез който се представя историческата динамика в начините на явяване и функциониране на властта чрез различни *режими на видимост–публичност*. Но това разбира се не е класически „голям разказ“ в собствения смисъл за появата на Власт с главна буква или една Картина на Видимост с главна буква. В него няма телеология и непрекъснатата линия. В този смисъл няма Разказ, а точки на разрыв, описани и представени в различни картини. А те от своя страна са конституирани от практики и ритуали, институции и апарати, като привидности, видимости и картини на видимост. Привидностите, от които видимостите и картините на видимост се конституират, доц. Бунджулов разглежда не като субективни заблуди, илюзии, а като *обективни* привидности, в които индивидите са потопени. Обективни привидности, произведени от социалните вещни структури, чрез които последните функционират като дадени на самото субективно/субектно съзнание.

Основните изследователски *хипотези* и *допускания* той отнася към: а) репрезентирането на политическата форма на властта като спрегнатата в картини, като власт на политически видимости, произведени от политически апарати; б) ролята на

политическата власт като посредническа структура, която трансцендира всички форми на власт; в) разкриването на политическото като символна структура и среда, опосредяваща политическата дейност (политиката). Политическата власт, според него, е институционалната форма, в която се разгръща политиката като дейност и става видима.

Дисертационният труд е в обем от 475 страници. Разработен е на базата на промислянето на използваните 351 заглавия, в това число 61 на чужди езици (53 английски и френски, 9 руски) и 4 интернет сайта. Повечето от посочените заглавия на български са преводи на чуждестранни автори класици със значителни приноси в изследователското поле. Трудът е структуриран в увод, въведение, три части и заключителна част със заглавие „Метафизика на светлината“, където авторът отново подчертава сложното диалектико-историческо преплитане на картините на видимост, които като „феноменални и хабитуални пластове, дискурсивни практики и ритуали“ са социално произведени и изпълняват легитимираща функция в социалните светове и в политиката, като опосредяващи структури.

Ако трябва да го характеризирам накратко с две думи – това е един фундаментален и внушителен (не само по обем) труд, реализиращ диалектичното мислене и безупречната логика на автора си.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Да се оценят получените научни резултати от това сериозно научно дело, което е осъществил доц. Бунджулов чрез своя изследователски проект, е трудно начинание, защото те са изключително много. Ще се спра само на някои от тях:

- За особено ценен научен резултат считам самия ракурс на изследване на властта/политическата власт от гледна точка на тяхното проявяване, а не само като субстанция. Търси се феноменната структурираност на биващото и начина на проявяване на властта преди всичко като символна власт;

- Анализирането на диалектиката на представянето на публичното пространство като хетеротопично пространство на символна власт през анализа на Фуко за огледалния образ. Хетеротопиите, както пише авторът, като особени, действително съществуващи места, в които всички останали места са „едновременно представени, оспорени и преобърнати“, от една страна *подбиват*, а от друга – *затвърждават*

господстващите представи в дадено общество (238 и следващи). Свързването на възникването на модерността с възникването на специфичен модерен огледален опит;

- Проблематизирането на властта на видимостта и видимостта на властта и историческата инверсия, при която първата добива господстваща роля в съвременния след-постмодерен свят, т.е. в епохата на виртуалността и дигитализация на икономиката. Трудността при анализирането им, авторът вижда във факта, че видимост и публичност са условие, среда на упражняване на властта, без последната да се свежда до тях;

- Друг научен резултат от проведения анализ се маркира в очертаване на предметното поле на социология на политиката и на историческата социология на политическите видимости през призмата на социологията на публичността;

- Не по-малко ценно е разкриването на „реверсивността на отношението политика – икономика” чрез концептуален преход от Маркс, през Вебер, до Фуко и Бурдийо. Представен е сложният пъзел на преплитания и взаимни опосредявания на социални и символни структури и форми на власт – икономически, политически, религиозни, правни. Възникването и развитието на капиталистическото общество и пазарната икономика като доминантна структура, водят до възникване и разпространяване на нов тип привидности – стоково-фетишни обвивки, превърнати форми - каквито са цената, печалбата, кредитът, самият капитал. Авторът прави уговорката, че не разглежда властта в нейната икономическа форма – властта на стоката, пазара и капитала – само като привидност или видимост, но отстоява своята теза, че няма нещо като „власт в себе си“, която да е „основа“, „субстанция“ на видимостта; че политиката не е „надстройка” над една „икономическа база”, а се осъществяват преноси-преводи и опосредявания на икономическата в политическата структури;

- Съществен резултат от проведения анализ е аналитиката на проблема за „смъртта на биографиите и революционното самонаследяване” чрез психоанализата и социоанализата при изключителното умение на автора да съчетава Марксовите теоретични постижения с постиженията на модерни и постмодерни автори.

И всичко това разработено въз основа на многопластова панорама от парадигмални аналитични координатни оси и една блестяща ерудиция, което позволява на автора да защити предпоставените хипотези.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Формулираните от автора научни приноси в справката-самооценка на научните приноси определено считам за действителни. Разработен е понятийно-концептуален инструментариум за очертаване на границите на ново проблемно поле – историческа социология на политическите видимости.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Публикациите по темата на дисертацията са публикувани в академични издания или научни сборници. Те са с високо качество и показват еволюцията на авторската концепция, като същевременно са индикатор за достатъчната публичност сред академичната общност на неговите възгледи.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е направен коректно според изискванията на жанра. Представя както логиката на проведеното изследване, така и логиката на теоретичното изложение с прецизно представяне на съдържанието на дисертационния труд. Синтезира съдържанието на съответните части и основните аналитични резултати. Съдържа и справка за самооценка на научните приноси в дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Предложеният за защита дисертационен труд провокира читателя за много размисли по повод разглежданите теоретически и практически проблеми, но именно в полемичността на една научна разработка аз намирам реалното ѝ достойнство. Именно те - големите достойнства на предложениия труд, събуждат у мен редица въпроси. Ще се спра на някои от тях, които за мен са от особена важност като правя уговорката, че към изследваните проблеми всеки изследовател подхожда от „своята камбанария”, т.е. от своята гледна точка.

1. Напълно споделям разкритата диалектика на конституирането на властовото отношение и от картините на видимост, които се произвеждат. Но дали с поставения акцент върху феноменологичните системи на релевантност (които Шютц отнася до системата на човешкото познание, а не до самата реалност) все пак анализът

на политическата власт не се концентрира върху нейното субективно разпознаване от индивидите (учените), а не до нейното реално битие на подчинение и господство, което лишените от власт реално „изпитват на гърба си“?

2. Фактът, че доц. Бунджулов изследва политическата власт и чрез своеобразно включено наблюдение (самият той много години е участник във властта) не оказва ли влияние върху неговото тълкуване на ролята на апарата на политическата власт като произвеждащ картини на видимост? Да, според мен, той е произвеждащ картини на видимост, но по този начин изнемва реалната власт от оправомощените (реалните политически органи на управление) и се самоовластява, като същевременно създава такива картини на видимост, които да легитимират тази превърната форма на проява на властта. В тази връзка дали само социалистическият експеримент е хетеротопно пространство на властта на апарата или при капиталистическото управление може да се твърди същото?

3. Ако политиката е дейност по създаване на картини на видимост (аз възприех по този начин тезата на автора), държавата е форма на политическа власт, а политиката е ръководеното на една държава, то не се ли случва приплъзване на анализа към интерпретиране на превърнатите форми на функциониране на партийните апарати? Политиката като дейност лично аз свързвам с политическите партии, чиято основна дейност според мен е да произвеждат идеологии (т.е. политиката има свой собствен специфичен предмет на дейност), да презентират нечии частни/обществени интереси и поради това да се борят за доминация. И само когато тази доминация е налице, да излъчват апарати [администрация, която да ръководи (управлява) държавата, т.е. държавните институции]. Все пак властникът не е трансцендентен, а реален субект, поне според мен, защото „обществено валидните мисловни форми“ (Маркс), „независими от нашия контрол и индивидуално съзнателна дейност“, също са продукт на нечии индивидуално-съзнателни дейности, колкото и да се явяват като трансцендентни.

4. И в този текст читателят се натъква на своего рода тавтологии, характерни за някои феноменологични текстове, които съм чела - например „политиката ...се упражнява в полето на политическата власт“(с.47); „политиката в тесен смисъл като ръководене или влияние върху ръководството на едно политическо

обединение...”(пак там,) и др. под. – макар авторът да прави своето разграничение между политическо-политика-политическа власт, все пак ми се струва, че тези тавтологии напомнят определянето на дискурса чрез дискурсивните практики и ритуали.

8. Заключение

Въз основа на посочените достойнства на дисертацията и творческите постижения на автора, отчитайки широките му теоретични познания по разработената тема, считам, че дисертацията покрива не просто формалните, но и съдържателните критерии за придобиване на степента „доктор на науките”.

Като имам предвид всичко изложено дотук за представения дисертационен труд и обстоятелството, че доц. д-р Андрей Викторов Бунджулов отговаря на всички процедурни изисквания, посочени в ЗРАСРБ и Правилника на УНСС (изпълнява и надхвърля минималните национални изисквания по чл.2б, ал.2 и 3 от Закона) относно присъждането на научната степен „доктор на науките“, призовавам членовете на Научното жури, назначено със заповед № 909 / 10.04.2019 г. на зам. ректора на УНСС, единодушно да присъдим научната степен „доктор на науките” на доц. д-р Андрей Викторов Бунджулов за дисертационния труд на тема *„Власт и видимост. Към една историческа социология на политическите видимости”*.

9.06.2019г.

София

Подпис:

проф. д.с.н. Т. Ракаджийска

UNIVERSITY FOR NATIONAL AND WORLD ECONOMY

REVIEW

By: Prof **Temenuga Genova Rakadjiiska**, D.Sc.
University for National and World Economy (UNWE); Department of Economic Sociology

Of: dissertation thesis for acquiring the educational and scientific degree
Doctor of Science in Sociology at UNWE.

Doctorate Candidate: ***Andrey Viktorov Bundzhulov***
Assoc. Prof., Ph.D.

Dissertation Title: ***Power and Visibility. Towards Historical Sociology of Visibility in Politics***

Reason to present a review: member of the scientific jury for dissertation thesis defence appointed by Order No 909/10.04.2019 by the Vice Rector of UNWE.

9. Information about the Candidate

The candidate has presented for consideration at the Economic Sociology Department within the General Economics Faculty at the UNWE his dissertation thesis according to art. 39 of the Rules for Application of the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria Act. The opening of a procedure for defence of the dissertation thesis was performed based on *decisions No251/14.03.2019 by the Department Council and No3/02.04.2019 by the Faculty Council.*

Assoc. Prof. Bundzhulov completed his secondary education in 1973. He obtained his University Degree in Philosophy with a Specialisation in Sociology in 1976 from Kliment Ohridski Sofia University. Upon completion he joined the Theory and Management of Ideological Process Centre at the Social Sciences and Management Academy as an intern assistant professor. In 1978 he won a competition for assistant professor in Sociology of

Social Management at Sofia University where as an adjunct assistant professor he taught a course in the same field until 1988. During 1979-1989 he worked at the Youth Communist Organisation. In 1990 he won a competition for a research fellow at the National Centre for Public Opinion Research. In 1992 he was appointed as a research fellow at the Social Critique Institute, and in 1997 he began teaching Sociology of Politics and Sociology of History at the Ethnology and Sociology Department at Plovdiv University. In 1999 he was appointed an associate professor at the Ethnology and Sociology Department of the Philosophy and History Faculty at Plovdiv University where he taught courses in Sociology of Politics, Sociology of History and Introduction to Heterotopology.

From 2005 until 2011 he served as a Secretary for Civil Society Relations to the President of Republic of Bulgaria. In 2007 he started his tenure as an associate professor at the Economic Sociology Department at UNWE. Andrey Bundzhulov has more than 30 scientific publications – a treatise, chapters in books, papers, and articles. He has taken part in 11 scientific research projects and 14 scientific conferences.

Assoc. Prof. Andrey Bundzhulov is well-known among the academic sociological community as a thorough researcher with undisputable authority and exceptionally rich knowledge. In 1995 he published a treatise *Heterotopias*. He has also taken part as a co-author in other 3 treatises – *The Social Stratification*, *The Social Inequality at School* and *The Networks of Transition*.

10. General Features of the Dissertation Thesis

The dissertation thesis Assoc. Prof. Andrey Bundzhulov presented emanates from a long-lasting research interest as well as from wide knowledge and deep pondering on the scientific literature covering the research field of the thesis. Thus he provokes the reader and offers them an excellent opportunity – to become “a researcher” in the field of political power while reading the thesis. The dissertation thesis itself is non-standard, unable to be placed in the analytical models of reviewing and therefore my review will most of the time stray away from them.

Apparently influenced by the critique presented by one of the reviewers at the internal round of thesis defence, the author has included in his Preamble an introductory delineation of the problematic field “explained at kids’ level” (if I may use the analogy with Jean-Francois Lyotard’s work), even though he is internally convinced that the subject matter of a

study is “constructed through/via the chosen research optics and instruments” (p. 7). There the object of the study is defined as “*political power* as analyzed through the prism of the sociological approach to power phenomena – not as a ‘political superstructure’ (state) but as a specific order inscribing into and re-forming the order inherent to social fields, but also forming the political field as a specific field of power and the state as a form of political power.” (Ibid.) The subject matter of the study are the *inversions of power* → *visibility*: political power configured through specific regimes and pictures of visibility/publicness in their being historically produced.” The author’s objective is to trace *turning points* of historical transformations of pictures and regimes of power–visibility–publicness. *To trace the transformation of dominated structures into dominating and the related transformations of regimes of visibility/publicness.* And in my view, it is to trace the symbolic structures and the structures of meaning mediating the “occurrence/making” of power.

In order to introduce the reader to the analysis of political power the author creates “analytic grid” which reveals the network of concepts he interprets and uses both as analytic and theoretic set of research tools and as a tool for creating the theoretic structure of the text. He uses it to perform not only his phenomenological but historical-sociological approach (through the prism of Mamardashvili’s widened ontology of consciousness and the theory of mediating structures) to presenting/representing the political power in the inversions mentioned above.

The “analytic grid” comes into its specific theoretic-historical “flesh” in the third part of the thesis, where the specifics and the empirical dimensions of the theoretical postulates are revealed.

The boundaries of the study of politics and political power are outlined from the viewpoint of the paradigm coordinates of the phenomenological, network, psychoanalytic, and socio-analytic approaches chosen by Assoc. Prof. Bundzhulov. A study that at the end enables the historical object of analysis – the socialist heterotopia as a “successfully enacted utopia”.

For its part, the object’s fixation is not purposeless but it is subordinate to the goal – thinking on the object is to lead to knowledge of capitalism as a “singularic capitalism”, i.e. beyond its own historical boundaries. Assoc. Prof. Andrey Bundzhulov develops the argumentation about its “limit” and about the “acceleration of irrational impulse” revealing

more angles of the inverted relations “politics – economy”.

Even though the phenomenological angle is the lead one, the synthesis of various study approaches and paradigms used by the author is organic, not eclectic. The starting singularic point where the analysis’s “visible expansion” begins is the perception of power as a specific order fitting in and reconfiguring the innate order of social fields not as a “pre-foundation”, “substance”, “essence”. The author believes this order forms the political field as a specific field of power and the state – as a form of political power. He examines the political power as an institutional form in which politics as an activity unfolds and becomes visible.

Although “the large discourses” typical of modernity are denounced by postmodern authors, the presented study is actually an immanent creation of a such work which introduces the historical dynamics of the ways power appears and functions through various *regimes of visibility–publicness*. This, however, is not a classical “large discourse” in the sense of appearance of Power with a capital “P” or one Picture of Visibility with capital letters. It contains no teleology and continuous line. In that sense there is no Discourse but points of disruption depicted and presented in different pictures. They, on their part, are constructed from practices and rituals, institutions and apparatuses as appearances, visibilities and pictures of visibility.

The appearances that constitute visibilities and pictures of visibilities are viewed by Assoc. Prof. Bundzhulov not as subjective deceptions and illusions but as *objective* appearances in which individuals are submerged. Objective appearances produced by social material structures through which the latter function as given to the subjective/subject consciousness itself.

The main research *hypotheses and assumptions* he defines as:

a) presenting the political form of power as wound into pictures, as the power of political visibilities produced by political apparatuses; b) the role of political power as an mediating structure that transcends all forms of power; c) revealing the political as a symbolic structure and environment for the political activity (politics). In his view, political power is an institutional form in which politics as an activity unfolds and becomes visible.

The dissertation thesis contains 475 pages. It is developed based on reflecting on 351 titles including 61 titles in foreign languages (53 titles in English and French, 9 – in Russian)

and 4 internet websites. Most of the titles in Bulgarian are translation of classical foreign authors with a substantial contribution in the research field. The work is constructed into a preamble, three parts, and a conclusion entitled “Metaphysics of Light”, where the author emphasises again the complex dialectic-historical intertwining of the pictures of visibility, which are socially produced as “phenomenal and habitual layers, discursive practices and rituals” and which fulfil a legitimising function in the social worlds and politics in their capacity of mediating structures.

If I am to describe it briefly in two words – this work is a fundamental and imposing work (not only by its volume) that has realised its author’s dialectical thought and impeccable logic.

11. Appraisal of the scientific and scientific-applied results

To evaluate the scientific results produced by this earnest scientific work performed by Assoc. Prof. Bundzhulov through his research project is a grave endeavour, for they are multifold. I will review only some of them:

- I consider an exceptionally valuable scientific result the angle of study of power/political power itself from the viewpoint of their manifestation and not only as substance. What is being looked for is the phenomenal structuration of being and the way power is manifested primarily as a symbolic power;

- The analysis of dialectic of representing public space as a heterotopic space of symbolic power through Foucault’s analysis on the mirror image. As the author writes, heterotopias as particular real places in existence in which all other places are “simultaneously represented, challenged, and turned upside down” on the one hand *undermine* and on the other – *consolidate* the dominating ideas in a given society. (p. 238 and following) The connection made between the emergence of modernity and the emergence of a particular modern mirror experience;

- Studying the problems of power of visibility and of visibility of power and the historical inversion under which the former gains a dominant role in the contemporary post-modern world, i.e. in the virtual age and age of digitalisation of economy. The difficulty in their analysis the author views as stemming from the fact that visibility and publicness are a condition, an environment for exercise of power without the latter being confined by them;

- Another scientific result from the analysis performed is marked by outlining the subject field of sociology of politics and of historical sociology of political visibilities through the prism of sociology of publicness;

- Revealing “reversivity of politics-economy relation” through the conceptual transition from Marx through Weber to Foucault and Bourdieu is of similar merit. The complex puzzle of interlacements and mutual mediations of social and symbolic structures and forms of power – economic, political, religious, legal – is depicted. The emergence and development of capitalist society and market economy as a dominant structure lead to the emergence and spread of a new type of appearances – commodity-fetish shells, themselves converted forms, such as price, profit, credit, capital itself. The Author makes the provision that he does not study power in its economic form – the power of commodity, market, and capital – only as an appearance or visibility, but asserts his point that “power in itself” which is “foundation”, “substance” of visibility does not exist; that politics is not a “superstructure” on an “economic foundation” but transfers-translations and mediations of the economic and political structures are performed;

- A substantial result of the analysis is the analytics of the issue of the “death of biographies and the revolutionary self-inheritance” through psychoanalysis and socio-analysis with the author’s exceptional skill to combine Marx’s theoretic accomplishments with the accomplishments of modern and post-modern authors.

- And all of this is developed based on a multi-layer panorama of paradigmatic analytic coordinate axes and a brilliant erudition, which enables the author to defend the assumed hypotheses.

12. Evaluation of the scientific and scientific-applied contributions

I consider fully valid the scientific contributions formulated by the author in the self-appraisal report. A conceptual toolbox has been developed to define the boundaries of a new problematic field – historical sociology of political visibilities.

13. Evaluation of the publications on the dissertation topic

The publications on the dissertation topic have been published in academic or scientific journals. They are of high quality and show the evolution of the author’s concept and also indicate a sufficient popularity of his views among the academic community.

14. Evaluation of the Extended Summary

The extended summary is correctly prepared in line with the genre's requirements. It presents the logic of the study performed as well as the logic of the theoretic exposition precisely capturing the content of the dissertation thesis. It summarises the content of all parts and the major analytic results. It also contains a self-appraisal on the scientific contributions.

15. Notes of critique, recommendations and questions

The proposed dissertation thesis provokes the reader to think deeply about the theoretic and practical issues studied in it but it is in the polemicity of a scientific work that I find its real merit lies. It is exactly those big merits of the proposed work that generate a number of questions for me. I will raise those that in my view are particularly important with the provision that each researcher approaches an issue from their perspective.

5. I completely share the dialectics uncovered of constituting power relations and from the pictures of visibility produced. However, with the emphasis placed on the phenomenological systems of relevance (which Schütz relates to the system of human knowledge and not to reality) does the analysis of political power not focus on its subjective recognition by individuals (researchers), and not on its actual being of obedience and dominance which those deprived of power experience tangibly?

6. Does the fact that Assoc. Prof. Bundzhulov studies political power also through inclusive observation (he, himself, is a long-term participant in political power structures) not influence his interpretation of the role of political power apparatus as producing pictures of visibility? Yes, in my view, it is producing pictures of visibility but thus it seizes real power from the authorised (the actual political institutions of government) and is entrusting himself with power while creating such pictures of visibility which will legitimise this converted form of performance of power. In this connection, is the socialist experiment the only heterotopic space of power of apparatus or we can claim the same for the capitalist economy?

7. If politics is an activity of creating pictures of visibility (this is the way I perceived the author's thesis), the state is a form of political power, and politics is the governing of a state, then does the analysis not slip towards interpreting of converted forms of functioning of party apparatuses? To me personally, politics is related to political parties which main function is to produce ideologies (i.e., politics has its own particular field of

activity), to represent private/public interests and therefore fight for dominance. And only when this dominance exists, can they constitute apparatuses [administration which rules (governs) the state, i.e., state institutions]. After all, the person with power is not transcendent but a real subject at least in my view, because “the thought forms with a social validity” (Marx) “regardless of our control and individual conscious activity” are also the output of someone’s individual conscious no matter how much they show up as transcendent.

8. This text is also among those where the reader comes across tautologies, which is typical of some phenomenological works I have read – for example “politics ... is exercised in the field of political power” (p.47); “politics in a narrow sense as leading or influencing the leadership of a political association...” (ibid.) and so on. And even though the author marks the distinction between political, politics, and political power, I still think that these tautologies resemble defining discourse via discourse practices and rituals.

16. Conclusion

Based on the merits of the dissertation thesis and the creative achievements of the author stated above and also considering his wide theoretical knowledge on the topic, I believe the dissertation thesis covers not only the formal criteria but also the content criteria for acquiring the “Doctor of Sciences” degree.

Bearing in mind everything exposed so far regarding the dissertation thesis and also the fact that Assoc. Prof. Andrey Viktorov Bundzhulov fulfils all procedural requirements stated in the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria Act and the Regulations of UNWE (he fulfils and exceeds the minimum national requirements in art. 2b, para 2 and 3 of the Act) regarding acquiring the educational and scientific degree “Doctor of Sciences”, I call on the members of the Scientific Jury appointed by Order № 909/10.04.2019 by UNWE Vice Rector to unanimously award the scientific degree “Doctor of Sciences” to Assoc. Prof. Andrey Viktorov Bundzhulov, Ph.D., for his dissertation thesis *Power and Visibility. Towards Historical Sociology of Visibility in Politics*.

9 June 2019
Sofia

Signature:
Prof. T. Rakadjiiska, D.Sc.